

KOMMUNIKATORTOLKNING VIRKER

Tilbage i 2012 og 2013 gennemførte CFD Tolkebooking og Støttecenter Hovedstaden et projekt med fokus på tolkning til døve, der ikke har et fuldt tegnsprog, og døve med udviklingshæmning. Kommunikatortolkning blev navnet på denne tolkedisciplin, som i dag er en vigtig vare på hylderne hos CFD Tolkebooking.

”Både pædagoger, borgere og tolke fik udbytte af projektet. Det giver mening, at vi samarbejder om at støtte sprogsvage borgere i deres kommunikation,” fortæller tegnsprogstolk Ulla Madsen, der sammen med to tolkekolleger var med i projektet.

IDEEN OPSTOD

Baggrunden for projektet var, at tolkene på CFD ofte oplevede, at de manglede viden om, hvordan de bedst kunne målrette tolkeydelser til gruppen af borgere, der ikke har et fuldt tegnsprog. Tolkene havde erfaringer, og de vidste, at de skulle tolke ”anderledes”. Men ”anderledes” var ikke sat i rammer eller beskrevet som en egentlig tolkedisciplin.

”Vi har altid haft et lidt vattet begreb, der hedder minimaltolkning. Men minimal...hvad er det? Hvad er det egentlig, vi tolker, for at det er minimalt? Det er et spørgsmål om, at vi har med mennesker at gøre, som af den ene eller anden grund ikke har et

fuldt dansk tegnsprog. Det kan skyldes kognitive funktionsnedsættelser, det kan skyldes psykiske lidelser, det kan være fordi, de er flygtninge og ikke har dansk tegnsprog – det kan være alt muligt. Og vi har altid bokset lidt med disse tolkninger,” forklarer Ulla Madsen.

CFD Tolkebooking besluttede derfor at finde ud af, om der var metoder eller gode råd, som de kunne følge, når de skulle ud og tolke den type opgaver.

Og i samarbejde med Støttecenter Hovedstaden lavede de et projekt, der skulle kaste lys på forhold omkring tolkning til døve borgere uden fuldt tegnsprog og døve med udviklingshæmning, som ikke kan benytte en traditionel, neutral tolkning.

ETISKE OVERVEJELSER

En del af uddannelsen til tegnsprogstolk handler om etik og overvejelser, man bør gøre sig for at udfylde sin

rolle som tolk bedst muligt. Men når vi taler om kommunikatorfortolkning, gælder andre regler.

”På studiet lærer de tolkestuderende noget om etik, hvordan de bør opføre sig, og hvor meget de må fylde. Som tolke er vi et hjælpemiddel, og vi skal oversætte, hvad de involverede parter siger,” forklarer Ulla Madsen.

Men projektet har vist, at det i situationer, hvor tolken er ude som kommunikatorfortolk, er helt andre spilleregler, der gælder.

”Det er vigtigt, at vi er meget mere til stede som menneske i rummet. Dels for at lave en alliance, når vi kommer og skabe tryghed, dels fordi vi faktisk også har et større ansvar for at gøre budskaberne forståelige. Vi skal i høj grad ind og markere, hvis noget ikke bliver forstået.”

I de situationer kan et samarbejde med eksempelvis borgerens kontaktpædagog vise sig nyttigt.

Et eksempel på det samarbejde kan være, at kontaktpædagogen oplyser kommunikatorfortolken om meget specielle tegn, som borgeren bruger. Det kan også være, at tolken på forhånd får navnetegn på familiemedlemmer, fordi borgeren ikke forholder sig til,

at tolken ikke kender familiemedlemmerne. I sidste ende afhænger det naturligvis af mødets indhold og formål.

”Borgerne i for eksempel CFD’s Sociale tilbud har ofte ikke den refleksionsevne, der skal til for at forstå, at tolkene ikke kender til deres familieforhold. De er ofte ikke vant til at bruge tolk,” forklarer Ulla Madsen.

Pædagog Lotte Knudsen har erfaring med at bruge kommunikatorfortolk i forbindelse med møder med kommuner, som har borgere på et af CFD’s sociale tilbud. Hun oplever, at alle parter i højere grad tilgodeses ved møderne, når der er kommunikatorfortolk med.

”Jeg deltager ved møderne som pædagog – det er min faglighed, og det er den, som jeg gerne vil bringe i spil. Derfor er det rigtig godt at vide, at der er en anden fagperson – tolken – som tager sig af den sproglige del i forhold til borgeren, og som gør det på en måde, så borgeren også får optimale vilkår for at forstå og deltage,” forklarer hun.

Lotte Knudsen lægger ikke skjul på, at det sommetider kræver ekstra forberedelse at bruge en kommunikatorfortolk.

**”BORGERNE I FOR
EKSEMPEL CFD’S SOCIALE
TILBUD HAR OFTE IKKE DEN
REFLEKSIONSEVNE, DER
SKAL TIL FOR AT FORSTÅ, AT
TOLKENE IKKE KENDER TIL
DERES FAMILIEFORHOLD. DE
ER OFTE IKKE VANT TIL AT
BRUGE TOLK”**

Optimal placering når der kun er en kommunikator-tolk til stede.

”SÅ DET KRÆVER LIDT MERE FORBEREDELSE, MEN RESULTATET ER OGSÅ BARE BEDRE. KOMMUNIKATIONEN BLIVER MERE LIGEVÆRDIG.”

”Borgeren skal forstå de forskellige roller, og det skal kommunen jo sådan set også. Ofte kender tolken til borgeren, men hvis det ikke er tilfældet, så snakker vi lidt før mødet om relevante ting og tegn i forhold til det møde, som vi skal ind til. Så det kræver lidt mere forberedelse, men resultatet er også bare bedre. Kommunikationen bliver mere ligeværdig,” fastslår hun og peger samtidig på, at hun som døv medarbejder også får mulighed for i højere grad at fokusere på sin egen tolk.

ROLLERNE

Jane Hjorth, der er socialrådgiver på CFD, oplever også møderne med kommunikator-tolk som mere givende for alle parter.

Hun har et særligt fokus på, hvordan de forskellige mennesker sidder fysisk placeret. Hun beskriver den optimale placering ved møder, hvor eksterne parter deltager, og hvor borgeren har en døv kontaktpædagog, som naturligvis har sin egen tolk med:

”Borgeren sidder med den almindelige tolk ved sin side og med kommunikator-tolken overfor sig. Ved siden af kommunikator-tolken sidder den døv kontaktpædagog. Og så prøver vi at få den eksterne part til at sidde, så vedkommende kan se borgeren,” forklarer Jane Hjorth.

Hun peger på vigtigheden af, at sagsbehandleren kan se, hvordan samspillet er, og om borgeren forstår, hvad der foregår

”Jeg synes, at det fungerer rigtig godt, når de sidder sådan. Den døv kontaktpædagog sidder ved siden af kommunikator-tolken og kan hjælpe, hvis borgeren er svær at aflæse. Det er optimalt for deres eventuelle samarbejde.”

På den måde bliver det tydeligt, hvad det er for forskellige roller, de har hver især.

Jane Hjorth oplever, at borgeren får mere ud af møderne, fordi han/hun får mere indsigt i diskussioner

og spørgsmål. Samtidig oplever hun også, at den eksterne part, som alt andet lige har et begrænset kendskab til borgeren, ofte tilpasser sin kommunikation og omformulerer sine spørgsmål. Det skyldes, at kommunikatortolken giver et retvisende billede af borgeren i sin tolkning.

DET VIRKER!

Når kommunikatortolkningerne fungerer optimalt, påvirker det således alle parter i samtalen. I projektet og ved efterfølgende tolkninger har det vist sig, at den eksterne part – en sagsbehandler fra kommunen, en læge eller en helt tredje – kommer til at indgå i en dialog, som er mere ligeværdig.

Det er Ulla Madsen, Lotte Knudsen og Jane Hjorth, enige om.

Jane Hjorth har siddet til et opfølgingsmøde med en kommune, hvor den eksterne sagsbehandler for første gang oplevede kommunikatortolkning og efter mødet meget forundret sagde, at hun nu havde et meget tydeligere billede af, hvad det var for et menneske, hun sad overfor.

”Det var det, der var så frustrerende tidligere! Vi sad og tolkede ud fra de spilleregler, som vi er skolet til. Og de eksterne nåede aldrig rigtig at forstå, hvad det var for et menneske, som de sad overfor. Men fordi vi kommunikatortolker, ser de borgeren meget mere tydeligt, og så skruer de automatisk selv på deres kommunikation. Det bliver mere ligeværdigt,” fastslår Ulla Madsen.

POINTER OM ORD OG TEGN

DET ER MEGET VIGTIGT AT VÆLGE DEN RIGTIGE SPROGKODE I KOMMUNIKATORTOLKNINGER OG SAMTIDIG FÅ SYNLIGGJORT TOLKENS ARBEJDSMETODER FOR DEN HØRENDE PART FOR AT FÅ KOMMUNIKATIONEN TIL AT FUNGERE.

DET ER BL.A. VIGTIGT, AT DEN HØRENDE BRUGER BLIVER KLAR OVER, HVORNÅR DE BRUGER ET BEGREB, SOM BORGEREN IKKE FORSTÅR, OG SOM TOLKEN DERFOR ER NØDT TIL AT FORKLARE FOR, AT BUDSKABET BLIVER FORSTÅET.

TOLKEN KAN SÆTTE STEMME PÅ EGNE TEGN FOR AT GØRE OPMÆRKSOM PÅ, AT DER KRÆVES EN EKSTRA FORKLARING.

ORDET SAMTYKKEERKLÆRING TOLKES EKSEMPELVIS TIL ”DET, DU GIVER DEM LOV TIL, ER, AT DE MÅ FÅ OPLYSNINGER FRA ANDRE, DER KENDER DIG PÅ DØVESKOLEN.”
